

Domače branje je lahko tudi zanimivo – branje s starši

Required Reading Can Be Interesting – Reading with Parents

Štefka Zore

UDK 028.5:82(02.053.2)

Izvleček

Domače branje učencem lahko hitro postane dolgočasno. Z učiteljico slovenščine sva se dogovorili, da bova popestrili domače branje v 6. a-razredu. K branju sva povabili starše, ki so izziv sprejeli. Učenci in starši so prebrali knjigo Nataše Konc Lorenzutti, *Avtobus ob treh*. Učenci so se v šoli pripravili na srečanje s starši. Pripravili so jim svoj pogled na delo in oblikovali vprašanja, povezana z vsebino, saj so želeli slišati njihovo mnenje. Odraščanje prinaša v medsebojne odnose nove dileme in vprašanja. Kako prav ravnati? V skupnem pogovoru so se prepletala mnenja učencev in staršev. Skupaj so ugotovili, da jim je tak način dela všeč.

Ključne besede

domače branje, branje s starši, pogovor

Keywords

required reading, reading with parents, discussion

Abstract

Pupils can get bored quickly with required reading. The Slovenian Language teacher and I decided to make required reading more interesting in class 6 a. We invited the parents to read and they accepted the challenge. The children and their parents read the book by Nataša Konc Lorenzutti, *Avtobus ob treh* [The Three O'Clock Bus]. At school, the pupils prepared for a meeting with their parents. They prepared their views on the book and formed questions relating to its content, because they wanted to hear their parents' opinions. As children are growing up, new dilemmas and questions make their way into interpersonal relationships. What is the right course of action? In a discussion between the pupils and the parents their opinions intertwined. Together, they discovered that they like this form of work.

UVOD

Domače branje je sestavni del pouka pri slovenščini. Učencem se pogosto to zdi dolgočasno in brez učinka. Prav zato učitelji slovenščine in šolski knjižničarji iščemo nove, bolj zanimive načine dela. Učencem želimo branje približati, jih navdušiti, predvsem pa želimo, da bi o prebranem tudi razmišljali in izpostavili svoje mnenje. S tem namenom se je učiteljica slovenščine v 6. a-razredu, Tina Preglau Ostrožnik, odločila za drugačen pristop. K branju je povabila starše, ki so izziv sprejeli. Skupaj sva pripravili načrt. Želeli sva čim večjo aktivnost učencev in do neke mere tudi staršev.

Tak način dela se je izkazal kot zelo učinkovit, saj so bili zelo aktivni vsi: učenci in starši. Starši so v skupnem branju našli možnost za pogovor z otroki, učenci pa so tu videli pot za predstavitev svojih pogledov na določeno tematiko.

BRANJE

Marentič Požarnik (2018) navaja, da se pri učenju branja procesi prepletajo na več ravneh: zaznavanje, spoznavna in čustveno-motivacijska raven. Zelo pomemben je interes za branje, kjer veliko vlogo odigra tudi spodbudno okolje. Kropp (2000) navaja, da je najpomembnejše bralno okolje prav dom. Pomembno je, da otrok (učenec) spoznava raznoliko literaturo – leposlovno in poučno branje, različne revije. Prav tako Kropp navaja dejstvo, da so bralci začetniki in njihovi starši pravi knjigožeri. Na izbiro knjig vpliva več dejavnikov. Otroci knjigo po navadi izbirajo po zunanjem videzu, starši pa izbirajo drugače.

Prav tako Pečjak (2012) navaja pomembnost pozitivnega stališča do branja. Učenci naj bi branje razumeli kot aktivnost, ki jim pomaga pri učenju. Pri branju so zelo pomembni tudi prijetni občutki ob bralni aktivnosti.

Zelo pomembno je samo razumevanje procesa branja. Pri branju moramo upoštevati določena pravila. Eno od pravil je, da začnemo z branjem na začetku, beremo od zgornjega dela strani proti spodnjemu delu, beremo od leve proti desni.

Pečjak prav tako navaja štiri vrste strategij branja:

- predbralne strategije,
- strategije med branjem,
- strategije po branju,
- študijske strategije.

Ko otrok vstopi v šolo, sčasoma postane samostojen bralec. To zahteva veliko vaje, seveda pa prihaja do razlik med učenci. Nekateri tehniko branja usvojijo hitreje, spet drugi počasneje. Otrok se z branjem sprva srečuje na igriv način, bere knjige, ki so mu blizu, ga zanimajo, kasneje pa preide na zahtevnejše branje. V obdobju predpubertete (10–12 let) si učenci radi sami izbirajo knjige. Knjige zanje postajajo pomemben vir informacij in zabave. Bralni interesi so še vedno zelo različni. Nekateri posegajo po zahtevnejših literarnih delih, prebirajo mladinske klasike, drugi pa si izbirajo manj zahtevna dela in potem počasi ob spodbudi prehajajo na zahtevnejše branje. Pri tem veliko vlogo odigrajo učitelji in pa predvsem šolski knjižničarji, ki znajo učence usmeriti in spodbujati k branju, ne smemo pa zanemariti tudi vpliva staršev. Branje doma, v družinskem krogu se spremeni. Res zavzeti bralci lahko berejo tudi več ur dnevno. O prebranem želijo govoriti s starši, včasih jim želijo prebrati kak odlomek, ki se jim zdi zanimiv, zabaven. Tako starši kot učitelji/šolski knjižničarji moramo spodbujati raznolik izbor branja.

DOMAČE BRANJE

Med splošnimi cilji je v učnem načrtu za slovenščino med drugim navedeno, da učenci »razmišljuječe in kritično sprejemajo ter povzemajo, vrednotijo in primerjajo umetnostna besedila slovenskih in drugih avtorjev. Branje prepoznavajo kot užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Stopajo v dialog z umetnostnim besedilom in o njem razpravljajo.«

Pri uresničevanju operativnih ciljev dejavnosti načrtujemo tako, da:

»Učenci in učenke:

- **spoznavajo obvezna in druga umetnostna besedila po izbiri učitelja/učiteljice ter učencev in učenk (npr. besedila lokalnih avtorjev, besedila, povezana z aktualnimi dogodki (nagradami) ipd.);**

Učencem želimo branje približati, jih navdušiti, predvsem pa želimo, da bi o prebranem tudi razmišljali in izpostavili svoje mnenje.

Otrok se z branjem sprva srečuje na igriv način, bere knjige, ki so mu blizu, ga zanimajo, kasneje pa preide na zahtevnejše branje.

Z učenci lahko o vsebini dela, ki so ga prebrali, razpravljamo v obliki okrogle mize na določeno tematiko, učenci pripravijo predstavitev, poustvarjajo.

- **razvijajo recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil;**
- **besedila med seboj primerjajo in vrednotijo, svoje mnenje utemeljijo in se sklicujejo na besedila;**
- **prepoznavajo razlike med estetsko polnovredno in trivialno/zabavno književnostjo;**
- **umetnostna besedila umeščajo v časovni okvir njihovega nastanka in postopoma prepoznavajo pomen literarnozgodovinskih obdobj v razvoju književnosti.**« (http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina.pdf)

Navedene cilje uresničujemo z različnimi dejavnostmi. Ena izmed njih je tudi domače branje, kjer učenci spoznavajo umetnostna besedila. Dejavnosti pred branjem in po njem so različne. Z učenci lahko o vsebini dela, ki so ga prebrali, razpravljamo v obliki okrogle mize na določeno tematiko, učenci pripravijo predstavitev, poustvarjajo (dramatizacija, napišejo nadaljevanje zgodbe, primerjajo z deli s podobno tematiko).

BRANJE S STARŠI

Učenci in njihovi starši so, kot je bilo že omenjeno, brali knjigo Avtobus ob treh. Delo je zanimivo tudi zato, ker je to »fantovski« roman. Zgodba odpira veliko zanimivih tem za pogovor.

O DELU

Prvoosebna pripoved najstnika Tineta se dogaja na deželi, a z njegovim novim prijateljem, Ljubljancanom Urošem, vključuje tudi urbano komponento. Besedilo je razgibano in humorno, s pravo mero izriše dve problemski liniji – smrt očeta enega glavnih junakov in sprejemanje novega maminega partnerja ter bolezen očeta drugega glavnega lika. Imenitno in privlačno branje, ki vzpodbuja pogovore o odnosih med vrstniki, v družini in sosedstvu.

Knjiga je prejela znak za kakovost otroških in mladinskih knjig ZLATA HRUŠKA. Delo je bilo nominirano za nagrado večernica (<https://www.miszalozba.com/knjige/avtobus-ob-treh/>, 9. 9. 2018).

Najstnik s podeželja Tine, prepričan, da mu manjka primerne družbe, spozna vrstnika Uroša iz Ljubljane in z njim preživi del poletja. Fanta se dobro ujameta, uživata ob Soči, Tinetovemu očetu pomagata pri kmečkih opravilih (kar se zdi Ljubljancanu še posebej zanimivo), se pogovarjata o puncah in si omislita hišnega ljubljenca ... Poletje pa le ni le zabavno, kajti vanj zarežejo dramatični dogodki.

DELO V RAZREDU/ŠOLSKI KNJIŽNICI

- Z učenci smo se pogovarjali o delu samem. Učenci so pravzaprav zelo tenkočutno zaznali različna vprašanja, s katerimi se soočata Tine in Uroš.
- Primerjali so življenje na podeželju in v mestu. Zanimali so jih značaji oseb v knjigi, njihova ravnanja, kako bi v takem položaju ravnali oni.
- Poiskali so podatke o pisateljici in njenih do zdaj objavljenih delih.
- Nekateri so prebrali tudi druga avtoričina dela.
- Za starše so pripravili seznam vprašanj, ki so jim jih želeli postaviti.
- Zapisali so, kaj jim je bilo všeč in kaj jim ni bilo všeč.

Všeč jim je bilo:

- skrb za sestrico;
- Tinetove in Uroševe skupne dogodivščine;
- vključena tudi ljubezen;
- Uroš dobi mucka.

Ni jim bilo všeč:

- očetova bolezen;
- smrt (pogin) živali;
- Uroš dobi očima;
- Uroševa alergija.

SREČANJE IN POGOVOR S STARŠI

Osmega oktobra 2018 je sledilo srečanje s starši. Skupaj z otroki se ga je udeležilo 23 staršev. Z učiteljico sva pripravili krajši uvod, nato pa vodenje srečanja prepustili učencem.

Učenci so zelo hudomušno in iskriivo vodili srečanje. Vprašanja, ki so jih postavljali, so bila

včasih tudi malo provokativna, saj so tako želeli izzvati starše, da jim povedo svoje mnenje.

Nekaj vprašanj za starše:

- Kakšna je povezava med naslovom in zgodbo?
- Česa se je Tine bal v odnosu staršev?
- Kaj si je Tine mislil o Urošu?
- Zaradi katere bolezni je umrl Urošev oče?
- Kako je ime Tinetovemu mačku?
- Zakaj Uroš ne mara očima?
- Zakaj smo brali to knjigo?
- Kaj sta Uroš in Tine nesla Jadranu?
- Zakaj je poginila koza?
- Zakaj si je Uroš želel oditi domov?

Starši so ugotovili, da lahko prek takšnih literarnih del z otroki »obdelajo« različne tematike, na katere jih želijo opozoriti. Opozorili so, da se verjetno res premalo pogovarjajo s svojim odraščajočimi otroki. Otroci so, kot so sami povedali, pogosto zmedeni in ne vedo, kako se pravilno odzvati. Zanimiv je bil pogled na porajanje prve ljubezni, ki so jo zaznali v delu. S tem so se ukvarjali predvsem fantje, saj so menili, da ni jasnega zaključka, večini deklet, pa se to ni zdelo pomembno.

Starši so izpostavili tudi odnose v družini in opozorili na stiske, v katerih se znajdejo otroci, ko so v družini zgodi nekaj nepredvidenega (bolezen, smrt).

Strinjali so se, da je prav vsak našel neko »zrno«, ki mu je ponudilo možnost za pogovor z otroki.

Starši so ugotovili, da lahko prek literarnih del z otroki »obdelajo« različne tematike, na katere jih želijo opozoriti.

PO DEJAVNOSTI

S kolegico sva se namenoma odločili, da bova glavno vlogo prepustili učencem, medve pa jih bova pri delu le usmerjali, saj sva želeli da so čim bolj aktivni. Menim, da nama je to dobro uspelo, saj so se učenci na srečanje zelo dobro pripravili. Srečanje je potekalo v sproščenem in kulturnem dialogu. Presenečeni sva bili nad visokim nivojem pogovora, upoštevanjem mnenja drugih ter primerjavami različnih pogledov.

SKLEP

Tak način obravnave domačega branja se je pokazal za zelo dobrega. Motivacija pri učencih je bila na zelo visokem nivoju. Ni bilo učenca, ki ne bi z veseljem bral knjige. Tudi starši so pokazali veliko zanimanja za tak način dela, saj so izrazili željo, da bi vsa domača branja obravnavali tako. Dogovorili smo se, da bomo v tem šolskem letu skupaj prebrali še eno knjigo. Naslednje srečanje načrtujemo maja, ko bomo prebrali knjigo Primoža Suhodolčana: Košarkar naj bo!, Kolesar naj bo! in Ranta vrača udarec. Pri organizaciji tega srečanja bova pobudo glede poteka ponudili tudi staršem.

Vsekakor bomo s takim načinom dela nadaljevali tudi v naslednjih šolskih letih. Nesmiselno bi bilo pričakovati, da bodo sodelovali vsi starši. Tokrat je bil odziv staršev zelo dober in menim, da bo tako tudi v prihodnje. Starši si želijo sodelovati, vendar se jih včasih preprosto ne upamo vprašati. ●

Viri

- Blažič, M. (2000). Skrivni bralni zakladi: dnevnik branja in književna vzgoja v devetletki: teoretična izhodišča in didaktična načela uporabe (Skrivnih) dnevnikov ustvarjalnega branja v devetletki. Ljubljana: Rokus.
- Konc Lorenzutti, N. (2018). Avtobus ob treh (ali Društvo mlajših starejših bratov). Dob pri Domžalah: Miš.
- Kropp, P. (2000). Vzgajanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Tržič: Učila.

- Marentič - Požarnik, B. (2018). Psihologija učenja in pouka : Od poučevanja k učenju. Ljubljana: DZS.
- Pečjak, S. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Priporočila za Cankarjevo tekmovanje. Pridobljeno 9. 3. 2019 s spletne strani www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priporocila-6_7_razred.pdf.
- Slovenščina. Učni načrt. Pridobljeno 9. 3. 2019 s spletne strani http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina.pdf.

ŠTEFKA ZORE, šolska knjižničarka na OŠ Venclja Perka Domžale
Naslov: OŠ Venclja Perka Domžale, Ljubljanska 58A, 1230 Domžale
E-naslov: stefka.zore@guest.arnes.si